

ეღარი, დორითეიანის მუედ...

ანსტისა თუ მინივილი, ასუერი მწერლის...

ეგტრინე მესხი, მეუღლე განსვენებული...

ერთს დროს ისე წახალისდნენ ქალები...

ჩვენ აქ ჩამოთვლილ გვეყვებოდა მწერალ-მთარგმნელ...

ახალი ამბავი

* ამ თვის 20 სამეფროს საზოგადოების...

მკურნალოს დირექტორად სსდმამ აირჩია...

* ამ თვის 21, სამშაბოს, რკინის გზის...

როგორც იმის, რკინის გზის მოხელენი...

* დემუთას მასრა: სოფ. კობს ამ მარტის...

* სოფ. ბრუთის მახლობლად 17 ამ თვეს...

გაყვანილი. მისი მამიდან გაჯიფებული...

* სოფ. კახლა (კავკასის მახლობლად) 17...

* რუსული გაზეთები სწერენ, რომ ქალაქ...

* გაზეთი „Новое Время“ გვაუწყებს...

ცნობებს, რომ პეტრობოლში, ამ თვის 11-ს...

* გაზეთი „Новости“ გვაუწყებს, რომ საარტილოგი...

* ამ თვის 21-ს მეუღლე განყოფილებაში...

* იხვედეს მეუღლე განყოფილების პოლიციელმა...

* ამ თვის 18-ს, მეუღლე განყოფილებაში...

* პირველს განყოფილებაში, ოღვას ქუჩაზე...

დაბაღ სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

დუშაბი, ქართველების ჯარის ანუ „დრუტინის“...

ვა მალე შეუტყეს, ხელ-ფხვან ზეკურული...

H. de la G. p. 534, n. 16. ადრეოდ Addit. et éclaircis. p. 430, სოფელ კორა...

მთელი მათი სიკაცულე ომიანობას უნდებოდა...

საქმე ისა, რომ სამხედრო ბეგარას ზედ „ხარაჯად“...

როცა არღუნმა გამოგზავნის მკვიდრთა აღსაწერად...

ლოსანს, ეკარს, მკვლეს, მითევნეს, მდინის...

1) Addit. et éclaircis. p. 432, კორაილის ცნობანი. 2) Ibid. კორაილის ხარჯს...

დავამლბოდა, — დაიქტრდნენ თუ არა, ხელ-ფხვან...

1) Ibid. p. 450—451. 2) Ibid. p. 426—427. 3) Ibid. p. 389.

იყო, ახლა ავტოგრაფი, ბან მზარის უფროსის განკარგულებით, ქუთუხს წერილის ქვის ლორღს აყრიან და ზოგან ავტობრ კიდელ ქვით. სწორად, რომ სანაპიროებზე სავსეა ქვით, ყველაზე, ვისაც-კი დიდად უნდა ეს ლელო, კარგად ესმოდა, რომ შემოდგომას, განსაზღვრულ და ზაფხულშიც, წვიმებს შემდეგ, ლელოების ქუჩებზე სავსეა, რომ ჩვენმა ვაჭრებმა უნდა ვინაობა ვიპოვოთ, ახლა სულ სხვაა. მხოლოდ უნდა ვიპოვოთ, ლელოებისა და ტალახის გამო, კაცს თავსა და ბედს აწყველინებდა, ახლა სულ სხვაა. მხოლოდ უნდა ვიპოვოთ, ლელოებისა და ტალახის გამო, კაცს თავსა და ბედს აწყველინებდა, ახლა სულ სხვაა. მხოლოდ უნდა ვიპოვოთ, ლელოებისა და ტალახის გამო, კაცს თავსა და ბედს აწყველინებდა, ახლა სულ სხვაა.

ამ ხანად ლელოებში კარგი ვაჭრობაც ვიპოვებთ, მიუხედავად იმისა, რომ ესლა ყველა ცხოველებისათვის საჭირო სანაპიროებსა და სურსათსა და ღირსეული და სხვა დასახლება იყო და დღესაც. ამისთანა ფესვი არ ყოფილა აქამდე და არც არაფერი მოსწრება წინადა. სასლეების ქორამაც იმატა, სასლეების მისიონერები ბევრნი არიან, მაგრამ ხეობიანი სახლები არ არის იშვიათი. ამ მიწების გამო ბევრმა სასლეების პატრონმა ძეგლს, შეიღობა და რვა წელი, მდებრებს სანაპირო მოაქვდა, რომ გამოეც ბევრმა პირადანამ თავი დაანება შერეულს ბინას და სხვა საღებურში გადასახლა. ამ ყველ ლელოებში სასტუმროს კეთდება, რომლებიც მალე მხად იქნება კიდევ. ჩვენს მიერაინდობსა და მისერებულს ქალაქში ღდეს აქამდის გარდა დამოსულს უცხო სტუმარის არაღარ შევედით თავის შევარება და აღწის გათვლა. ამიტომ ბევრნი, ვისაც-კი ლელოებში რამე საქმე ჰქონია, საქარეობის სახმდრო რკინის გზის სად გურში განერდებოდნენ ზოგნი.

არც შემოდგომამდე და არც ესლა ჩვენს დიდებულ არ გინახავს ლელოების მზარის სოფლებიდან განსახლებულ შემობრანილი ფეხილი. შემოდგომიდანვე მთელი ლელოები გზიდანვე ფეხილი კავალიდან. შორაშნ ძალიან ტული მოსახალი იყო და ახა ვინ ვაჭრებდა და ფეხილის გაყიდვას, ესლა უმეტესს ნაწილს მღერობისას ბური ალიათ და

თუ ვერ თავს იღო ესლაფნი შეურაცხება... საუმდლოდ, განდგომამ უნაყოფოდ ჩაიპო, მეფე და იმის მიხედვით სარვის ჯვადლი დაპარეს და დავით V იძულებული შექმნა ქსერის მოქვარა ყენის წინაშე.

საყურადღებო კიდევ ისაა, რომ, სანაპიროებზე ხარჯს გარდა, მონღოლებმა განსაკუთრებული სახმდლო გარდასახა იცემოდ. თქონის მთავარისათვის თითო სოფელს ღდნი უნდა ეძლია ორი სტერია და ორი ლუჩან, ათასის თაყისათვის ამისი ნახევარი; გარდა ამისა, თითო სტერის შესახებ დაღდებული იყო სამი თეთრი, 7. ერთის სტერია, უნარჯოდ აღიარა დარა-რა და მონღოლების თინანსებრად წესმა ორი მაგარად შეპარა საქართველო, რომ ხანა არსა იღამ იყო, — შევიწროებულ იყო.

1) Introduction, CLX, § 16. საეყენო და ცხველები იყო — სამი თეთრი ასის სათარღე, რაც-კი რამე გაიყოფოდ ცხვილისში. აქ სახელი ვიცოდეთ, რომ დრატქანი უმეტეს უფლიად ამგეა ახალი ღირდა, თეთრი გერცხლის თველი იყო შურად ღირებული. ს. ბ. რ. — 3 იან, 60 ვა. მუხრე ღირის იქნება, რომ, ჩამოიწინოს სტერია, საქართველოს და სომხეთს დაეცა ნარჯად სომეცი ათასი ოქრის ფული, H. de la G. p. 551, n.

დადიან საქართველო სოფელ-სოფელ პურის სასკადლოდ. ბევრი ღეშვიდებანაც ვხედავთ კაცების ფეხილის. ბევრს ფულიც არ ეშოვნება, რომ ბური იყო და ცალ-წელი სასარგოლოს, ამისათვის იძულებულია გაყიდოს, თითქმის, ერთად-ერთი პირტყეა, დაავიარას რამე, ან ორეულის სარგებელით ისებსვის ვისანმე ფული. ყველას კარგად მოესვენება, გლეხის ასეთს გაქვრებაში ვინ უფრო სუქდება და მიითხოვს ზოგნი ხელს,

მაღლ, ამ განსაზღვრულზე, იწყებენ ღეშვის „ღორეთის“ ყავარების შეწობას. ამის გამო აქ ამ ხანად ღდით ფაკ-ფუტია, მიმეტბეულად მღირას სომხებაში. ყველა მათგანი სკადლობს, რომ იქნება რამე საქმე ჩავიგვოა ხელში. რაღა თქმა უნდა, რომ არც სასეული ხაზი არჩებდა უნაწილოდ; ყველა შესაფერს საქმეს მოჰქედებს ხელს და ამითანა ვაჭრობაში ცალ-წელის აფინეს შემოდგომის საქობეგებელ სახსარს.

საყურადღებოა, რომ ვაისის ნა, ვითომ ამ ახალ ვაზარებისათვის საჭირო ქვის ახალად შენობის მწარმოებელი კომისია, უფოლდ მხარხილობის გადაწყვეტილობის თანახმად, ანკრებს ღეშვის მხელს ციხისა, რომელიც, როგორც მთელს მზარისა და ქალაქის საუნჯეში, აძლევის რამდენსამე ათასს მანეთს, ხოლო ქალაქს ეს ფული გადაუღვია ღეშვიში ოახ-კლასისა და მთაქალაქი სასწავლებლის განსამართად. ასეთი ხმები ღდის და რამოდენად მართალია, ეს ჩვენ დავეთვიებთ არც ვიცით. ოახ-კლასისა და სასწავლებლის დაარსება-კი სწორედ საქობრა და მიწრება იქნება ღეშვისათვის ყველამ კარგად იცის, რომ ღეშვისის მახრა სწავლა-განათლებაში ძალიან უკან არის ჩამორჩენილი, მთელს მზარისაში არის მოსალო ორი პირედ დაუწყებელი სასოფლო სასწავლებელი, ერთი კერძო სამეურნეო სასწავლებელი წინამძღვრანით - კარისა და ერთი ორ-კლასიანი პირედ-დაწყებული სასწავლებელი ღეშვიში, რომელიც მართა ღეშვისის მქობარებით მოთხოვნილობასაც გერკ-კი აკმაყოფილებს.

მეფე და ყოველი საბრძანებელი მისი აღივსილებასავს არღუნისაო... VI თეთი-არსებობის მოსამბა, ყმობა ერისა სხვა ფერსა სდებს მის შანაურს ცხოვრებას. მაშინ ერის მიერე-და ვაჭრებმა მოაღდნებულა, ყველა ძაბევი მოსიღლია. ცხოვრება რიკსა და წესზე არ მიმდინარეობს. წეე ჩვეულება, სარწმუნოება, ერთის სიტყვით—ყველაფერი, რაც-კი ერთს წწმიდათა წმიდას შეადგენს, შერაყველი და დარეველია. ეს ბოროტება თან მოჰყვა, რასაკვირვებელია მინერალების ბატონებსაც. ასეც უნდა მომხდარიყო, რადენაც უწინარეა და სასტეგმა ქარიშხალმა დაპტრა ჩვენს ცხოვრებას და ეს უკანასკნელი წაჰლტვა და სხეე უტედა. რა-კი ქარიშხლის გამო ცხოვრების ჩაზიო უკლამა დატრიალდა, ცხოვრებასაც ყველაფერი უკლამაბრობა დაეყრა. სარწმუნოება ხომ დეიოთრი, უწინაესი ძალია, რომელსაც ერისა და კერძოდ აღმაშენის სული და გული უპაობს. ესლა აქ ცხოველ-ყოფილება ძალიან-კი ბრტევი დაპტარა და ქრისტიანობა იქამდე შეიღობა, რომ თეთი ქრისტიანობის მღღიდვებელი და მქობდაგებელი სასულიერო წოდება ბო-

ფილეს თვისის „პროკარაობით“ და უმეტესად უღადილობით. არ იქნებოდა ცული, რომ რომელიც არჩევილობის წესს ვნახავს ცხველს, მის სურათებზე გადავიდა, თუ საქობრა იქნებოდა, და ისტორიული მასალა შეეკრებნა.

„ღორეთნამ“ გეტრანალობის შესახებ ძალიან კარგი ფეხი მოაუტრანა ჩვენს ღეშველს. მხოლოდ ახლა დანახეს მათ ავი და კარგი, ხინწელე და სინათლე გეტრანალობის ცელი მღღინასაც დაღობასაც, ღდსაცა და პატარასაც, მოქალაქს და სოფლებსაც, რომელთაც აქამდის თითქმის არ-კი ჰქონდათ ნდობა ექიმების არ-ქობაშიცა, ყველას მივთალიონის-ძიება გაქვრებაში მიმპრობინა „ღორეთის“ ექიმს, ბან გ. გ. — ღს, რომელმაც ამ მოკლე ხანში დაიშაბებრა საზოგადოების ღდით ნდობა და პატივის ცემა, პატივცემული გეტრანაფილ ფილი ბევეთია, დაუშარელი გულშემატკივარი და უნარჯო. რამდენი გადარჩა შავს სიცხადის მისწამლობითა და მოვლით, ვინ მოსთელს! რამდენჯერმე გინახავს ეს გეტრანა და სოფლისმკურნალებს ცხველში და სოფლისმკურნალებს ცხველში წინ დაკონკილი გლეხი მიუქოდა, მერე ისეთს ამინდს გინახავს, როცა სხვას იქნება ქუჩულად გამოსცემა გასაძლეობია და წიხისა, ქარისა და საზინდის ლაფების გამო. ასეთი კაცი ამ ჩვენს მივარდნას და მიკრეუბელს აღგიღას ღდით რამ არის ჩვენთვის.

უცხოეთი

საშარანბეში. ანტუნი, რომელიც გერმანიის რეისსტაგის დეტუტად იყო და ახლა სოფრანგეთის მოქალაქე შეიქმნა, 4 ჟვლისა. შუათანი ტრანსისა, კსერია ბოკოუ აქეს, ხოლო კსერ-მოკოლომა, ბალხაიის არხით, საქმიანობას და სარისტიკობას ატკიცებს. ანტუნს ორანგე პლარცე-ბოპირეგია თამაში, თუქცა ულუვაკგური შავი აქეს. სახე გადაშობილი და

როტების სადგურად გარდაიქცა. ხანდაზან ამ წოდების პირველი წარმომადგენელი — მღველდ-მთავარი კინოვითი განხრებილი არსებს უკანადადგენდა, იგი იყო „ლლა-მმარტავანი, ანტური, ბოროტის მეფეული, უწესა...“ სარწმუნოება ისე დამტოვდა, ისე ძიბულ ახება და პატივი და სიყვარული, რომ ეკლესიებისა და მონასტრების ძარცვის ხელი მიჰყვის... და ვინ? — „მთავართა იწყებს ხელის შესებლად საუდართა და მონასტრთა!“¹⁾ საკვირველი აქ არა არის-რა, რადენაც მონკოლებმა მოჰვირეს ეს ბოროტება ჩვენს ექვეყნას: პირველი, როცა იტყობდა, სხვა-და-სხვა ბარბაროსებს გარდა, იმით დაიწყეს ეკლესიების ძარცვა, ხატებსა და საეკლესიო ნივთებს ძირფრახს სამკაულსა ჰგლევიდნენ; იტყობდნენ ვაგის სარკიდვნი და სხვა... მართალია, მაჰმადიანობის მიღებამდე მოწოდება არა სძლედათ ქრისტიანობა, თითო-ოროლია ენა-მოდ აღმაშენის სული და გული უპაობს. ესლა აქ ცხოველ-ყოფილება ძალიან-კი ბრტევი დაპტარა და ქრისტიანობა იქამდე შეიღობა, რომ თეთი ქრისტიანობის მღღიდვებელი და მქობდაგებელი სასულიერო წოდება ბო-

1) მ. მ. — გვ. 414 — 215.
2) Addit. etclaircis. p. 445.
3) გზეშვი, გვ. 256 — 257, სადგე ბან პქარაქს მლოკობის ისტორიად შეიპქეს

ქვეანური აქეს, მიხედვ-მიხედვა მსწრეული, ქარსეული, მიხერა-მიხერა სხვა და გულ-წრფელი. ცხარედ ლაპარაკობს, თუქცა ფილად საბუთის წადი და გონივრულად იტყვბასი. ღინძიად გეტრანალობის 1x45 წელს. მისი მამაჯანდარმების კვარტირის ცენტრიყო. სწავლა მიღო ბეთითლა სკოლაში. მალე ანტუნი ღეშვიში მოქვა და ტიონეული ბრბოლაში მიმედ დარწრა. მისი სიმამაცე და ეტყაცობა თანე თვალით იხილეს მისმა ამაზავეტმა და თანამოლაშკურთა. როცა ეღზასი გერმანიამ წარათეა საღრანგეთის, ანტუნი არჩიეს მეცის მუნეტიკალიტეტის სამკობს. შემდეგ ეღზასის დღევნაკების წეღარ იქნა ანიხელი, რადგან, ელხაველგის აზრით, ანტუნს შეეძლო მხოლოდ ღირსეულად დავეცა ინტერესები ძღვეულთა მღღევლობა წინაშე.

ანტუნსა არ გამატყვანა იმედი თანე თანამემამულეთა. როცა ბისმარკმა აუტრახალა დღევნაკების გრანგულიენა, ანტუნსა საზინელი წინამიღველობა დაუქუო ამ განკურთვლების. მერე ანტუნი მეცის დეტუტად არჩიეს. ახლა-კი ანტუნსა თვისი საკუთარი გავითი დაარსა და სახლად „მეტი“ დაარქვა, მაგრამ გჯერ პირველი ნომერიც არ დატეკილიყო, რომ მთავარამ აკრახლა ეს გავითი. მამონ ანტუნსა მისწრელი წერილი ეღზასის მმარტაველს: „გეტრანაობი, თქვენი მოძღვრება ეს არის, რომ ვიძღველიათა. მაგრამ მე არ მოვიტრეკებს და ემიოქედებს ისე, როგორც ჩვენს ამომპრეველებს ჰნებათ. მთელს გერმანიის შევეტყობინებ, რაც გინდა და რასაც ეტანებთ. შევეტყობინებ ჩინასაც, რომ ექვეყნაზე საუკუნო და დასურულებელი არა არის-რა.“

ამ წერილ შემდეგ ანტუნი აღარ მოსაყვენს და საზინოდ სდევნიდნენ. რამდენჯერმე ცხველად დასაბრტრეს. ნებას არ აძლევდნენ სამშობლოში ყოფნისას. მერე გერმანიისმაც განადგინეს. თან არც იმის ნება მივცეს, რომ საფრანგეთში გადასახლებულიყუ. ანტუნი დღევანდლამდე ღოქ-

ეს იმით მიიწ ან უშლიდა ქრისტიანობის შეგინებას. მეტადრე მამადინების შემდეგ სამიწლი დღენა აუტრებს ქრისტიანობას. საკუთონოდ სასოვარი დარჩება ბარბაროსობა ნაგროზ ნოინას, რომელმაც მუსი გაავლო ქრისტიანებს, მრავალი ეკლესიის მასხური გაყვოტა, ეკლესიები დაარღვია, სიწმინდნი შეუცატქცო²⁾, უეჭველია, რომ შინაურბა უწესობამ და გარემუ მტრის უღე-მობელამ მოაყვრებამ შეარყია კლესიო წეს-წყობილებმა, წწმიობით დასეცა უნარველსობა სასულიერო წოდებისა და ბიწიერების გზაზე დაეყენა. ასეც უნდა მომხდარიყო, რადგანაც ყველა გარემოება ხელს უწყობდა ამ გვერს მდგომარეობას. ჩვენი წარსული ცხოვრება გიმტიკცებს, რომ რაც მეფობა დასუსტდება და უწესობას ღარჩენია ბური და მოქვანი, მაშინ სარწმუნოებაც უშეაბულა, სასულიერო წოდებაც უკუიოტრებასა და მწაკობრას მისცენია, საეკლესიო კანონს ძედა და პატივი ატყანია. მონგოლების ბატონობა ხელს უწყობდა ამ გვერს მდგომარეობას და არა თუ მართა სამოქალაქო-

სემბურში სცხოვრობდა, მაგრამ გერმანიის მთავრობა არც იქ ასვენებდა ანტუნს. ასეთი კაცი, რასაკვირველია, რომ საფრანგეთში ღდის ამბოით მიიღეს, ანტუნს ბანკეტი გაუწაათეს და არა ერთი და ორი კლასეა უთხრეს მეგობრებმა ქებისა და თანგარნობისა. პასუხად ანტუნსა წარამოსტეა თავის მართაც შემდეგი:

„გეტრანაობი თანამემამულეთა და მეგობრთა...“
„გეტრანაობი წელიწადია, რაც გეტრანაობი ბატონობს ელხას-ლოტარინიაში. მისი მკვიდრნი იგონებენ თავისს დაუფიყარის სამშობლოს და მხრედ სკდლობენ უფრთვლონ, თუქცა უნაყოფო მანფესტაციებს-კი არა მართავენ.“

„ელხას-ლოტარინის პატრიოტიზმდობის უტედას, შემთბვევას ელიან.“
„რაც ხანი მეცის დეტუტად ვეყავი, მულამ იმას ვაზამბდი, რომ ელხას-ლოტარინი ერთგულთა საფრანგეთის-სამეთეი, არაფერი არა აქეს საერთო გერმანიისთან, არც სარწმუნოება, არც წენი...“

„ელხას-ლოტარინი დარწმუნებული იყო და არის ღდესაც, რომ მისი დღევანდელი ყოფა მალე შეიცვლება და უყვევის მერმისს გიორსება. ერთგულთა მათი საფრანგეთის მიმართ შეურყვევლი და უტეკლებელია. იმედა ჰქონდათ დაპირებისაცა. ჰუიქობებენ, რომ საფრანგეთის მამულიწეობა მოემგველბება და ვადვისისს ყმობიდაშაო. ამ ყმობა-ეი ელხას-ლოტარინი ჰგლევიებს და ძაბით იმოსება, რადგან ვინაწა, თუთუ დავევიეყუნ საფრანგეთშია. ამიტომ უარ-ყავე მე დაუტეგობა რეისსტაგის, ამიტომ დატერუნდი ისეე ჩემს სამშობლოში.“

ჩვენ ვეუთხვობდით იქ ჩვენ თავს, კი არ დავიკარგოს საფრანგეთში წმინდა ანდრეის მამა-მამათა დასთა ბოძოალათა გამო? კი არ დავეწყვეთ დაპირებანიო?

ამიტომ ადვილი და მოვიდო. გვონებ, მაგრამ ასეთს დროს, საქობრა მივდიდეს თქვენთან წარამომადგენელი თქვენგნით წარტყცეულის ქვეყნისა-

ცხოვრებაში, არამედ სასულიერო შიაც უწესობა და უკულმართობა განხორციელდა.

საზოგადოდ ასეთს მდგომარეობაში იმყოფებოდა საქართველო მონკოლების დროს. კერძოდ ეს მდგომარეობა უფრო მიმე და სამუქობრო შეიქმნა მაშინ, როცა განდგამა გიორგიმგებულ მოულონა სამშობლოს. ღდით და დეუიწყარი დეაწლი მიუძღვის დღევნდელს მეთესს ამ სამშობლოს წინაშე. თუქცა ღდით იგი ღვალა, მაგრამ მთელეც გამოიოტრეს: ბრწყინელო მეფემ შემუსრა მტრის ბატონობა და ორ სამეფოდ გაყოფილი საქართველო შეარტობ; ძველი მონარქები დაიპყრა, საშეუო დროსა უწინდესობი ღდებდა მიანიჭა; შინაური მტრები დაამშვიდა და ღდობირობა; სჯული და სამოქალაქო წესის აღდგინა, — განაახლნა წესნი საეკლესიოსანი, განმართნა და დაადგინა მოქმენი წესისა ზედა თვისსა და უწესინი დაპყვენა³⁾; ერთის სიტყვით, გარეთ თუ შინ, ძლიერებითა თუ გრინიერებით, მეფემ ღდით ელი დასეცა სამშობლოს. უწინდელ გტრის შეიწყო ცხოვრება და დეაწლი ამ დღევნდემოვიანის მეფისა და ჩვენც ეს სურვილი მკითხველებისა შეძობისა და გვარად უნდა ავახსოვლოთ.

5. ურწმინდო (შედეგი იქნება)
1) მ. მ. — გვ. 450

